

BT Innsikt er en blogg hvor forskere selv publiserer artikler om egen forskning og aktuelle temaer

Et akademisk trylletriks

✂ **Publisert:** 2016-04-06 09:21 **Sist oppdatert:** 2016-04-06 10:20

FORFATTER:

Ole Bjørn
Rekdal

Akademikere har en rekke finurlige triks de kan bruke for å lure oss til å tro på hva de skriver. Et av de enkleste og mest effektive er å slenge på en flott, men ubrukelig kildehenvisning.

Den akademiske kildehenvisningen er et grunnleggende verktøy i formidling av kunnskap. En av dens viktige funksjoner er at den er en adresse, en presis angivelse av et sted hvor lesere kan finne dokumentasjon for det man bygger på i et vitenskapelig arbeid. En velplassert kildehenvisning kan ha formidabel kraft i en akademisk tekst: En bitte liten fotnote eller parentes som leder leseren direkte til et vell av relevant kunnskap, eller til en kilde med klinkende klar dokumentasjon på at det som er sagt er sant.

Kildehenvisningen kan imidlertid også brukes til helt andre, og mer tvilsomme formål. Et av dem er tryllekunstneri. Det er forbløffende hvordan et puslete argument eller en

tvilsom påstand kan få ufortjent autoritet og tyngde ved hjelp av en henvisning til en eller annen akademisk tungveker.

Et svindelforsøk

Når jeg en sjelden gang tvirtrer er det vanligvis få av mine svært få følgere som finner det verdt å tvitte budskapet mitt videre eller å gi det en «like». Men denne under her utmerker seg som min suverent mest suksessrike tweet så langt:

Ole Bjørn Rekdal
@OBRekdal

A ridiculous statement can be turned into powerful wisdom by adding a good-looking reference (Bourdieu, 1977).

RETWEETS
10

LIKES
12

3:46 AM - 26 Nov 2015

<https://twitter.com/OBRekdal/status/669844758781644800>

Et tullede utsagn kan altså bli forvandlet til visdom, ganske enkelt ved å legge til en pen kildehenvisning. De aller fleste samfunnsvitere vil ut fra parentesen umiddelbart se at dette må dreie seg om den berømte franske sosiologen Pierre Bourdieu, og etter all sannsynlighet klassikeren *Outline of a theory of practice* som ble utgitt første gang på engelsk i 1977.

Pierre Bourdieu, 1930-2002. Foto: Scanpix

Når såpass mange har likt denne tweeten er det grunn til å anta at dette er noe de ikke har hørt før. Det er ikke det spor rart. Pierre Bourdieu har nemlig, meg bekjent, aldri sagt dette. Jeg diktet opp påstanden selv, inkludert kildehenvisningen, i frustrasjon over en akademisk tekst jeg akkurat hadde slitt meg gjennom, og som var nedlesset av totalt ubrukelige henvisninger til tunge franske teoretikere.

Henvisninger inn i tåkeheimen

Når kildehenvisninger brukes som tryllemiddel og lurendreieri på denne måten er det både typisk og viktig at kildehenvisningen *ikke* inneholder noe sidenummer. En fullstendig og nøyaktig kildehenvisning vil faktisk kunne ødelegge hele trikset.

Akademikere er nemlig opplært til å følge en grunnleggende regel: Å tilstrebe bruk av primærkilder eller førstehåndsbeskrivelser. Om de skal gjenbruke eller videreformidle mitt «Bourdieu»-sitat vil de derfor slå opp i *Outline of a theory of practice* for å sjekke at jeg har gjengitt kilden på rett måte, noe jeg altså slett ikke har gjort.

Jeg må altså skjule hemmeligheten bak trikset mitt ved å unnlate å oppgi noe sidenummer. Svært få akademikere er så ivrige etter å oppsøke primærkilder og kvalitetssikre påstander at de gidder å bla gjennom en hel bok som denne, på 248 sider. Trikset fungerer altså på samme måten som når vi oppgir ufullstendig adresse eller telefonnummer til noen vi ønsker *ikke* skal kontakte oss.

Slurv satt i system

En skulle kanskje tro at manglende sidenummer i en slik kildehenvisning kunne være grunn til mistanke om at noen (som jeg i dette tilfellet) har vært ute med tryllestaven sin, og at triks som dette derfor enkelt kan avsløres. Slik er det dessverre ikke.

Mange akademiske publikasjoner er nemlig full av kildehenvisninger som er ubrukelige som adresser, rett og slett fordi de mangler et sidenummer. Noen av disse er nok med vilje gjort ubrukelige, for eksempel fordi forfatteren har plagiert formuleringer, forvrenget påstander eller tolkninger, eller som i mitt tilfelle, ganske enkelt diktet opp noe som en berømt og høyt respektert person slett ikke har sagt.

Den vanligste årsaken til at avgjørende sidenummer ofte mangler i akademiske publikasjoner ligger imidlertid ikke i uredelighet, men i en utbredt logisk brist. Det er en kjent akademisk tommelfingerregel at man alltid skal oppgi et sidenummer når man siterer noen ordrett. På grunnlag av denne viktige regelen har mange akademikere – og av og til tidsskrifter og hele akademiske miljøer – kortsluttet seg til at man *aldri* skal oppgi et sidenummer dersom det *ikke* er snakk om et direkte sitat.

Den digitale revolusjonen har gitt en ny og nesten absurd dimensjon til denne «regelen». Det er blitt svært mye enklere å søke seg fram til direkte sitater i bøker, f.eks. gjennom bruk av anførselstegn rundt ordkombinasjoner i *Google Books* eller andre databaser.

Omskrevet tekst eller refortolkede påstander er imidlertid langt mer utfordrende for elektroniske søkeverktøy. For lesere som er opptatt av oppsøking av primærkilder og kvalitetssikring av kunnskap er det altså spesielt viktig at det er oppgitt et sidenummer i tilfeller hvor det *ikke* er snakk om et direkte sitat.

Det er dessverre et sørgelig faktum at mange akademiske publikasjoner inneholder massevis av henvisninger til ting og tang som åpenbart befinner seg på bestemte sider i store tykke bøker, men uten at det er oppgitt hvilke sider det er snakk om. Leserene er da i praksis avskåret fra å utføre en grunnleggende vitenskapelig operasjon: *etterprøving*. Det er nettopp derfor den sidetallsløse kildehenvisningen fungerer så bra for akademiske tryllekunstnere.

Nøkkelen til suksess ligger i at det er så vanskelig å skille dette trikset fra de store mengdene systematisk slurv produsert av akademikere som ikke bryr seg om at kildehenvisningen skal fungere som adresse.

PS. Liker du mitt nye «Bourdieu»-visdomsord er jeg naturligvis glad om du tvitrer det videre eller bruker det på andre måter. Men pass for all del på at du har med den falske og sidetallsløse kildehenvisningen!

(Illustrasjonsfoto: Shutterstock)

Innleggsnavigasjon

← Når livet blir en karusell du ikke kommer deg av Profesjonelle proteiner →

Legg igjen en kommentar

Din e-postadresse vil ikke bli publisert. Obligatoriske felt er merket med *

Navn *

E-post *

Nettsted

Kommentar

Du kan bruke disse HTML-kodene og -egenskapene: `<a href="" title=""> <abbr title=""> <acronym title=""> <b> <blockquote cite=""> <cite> <code> <del datetime=""> <em> <i> <q cite=""> <strike> <strong>`

👤 Forfatter**Ole Bjørn Rekdal**

Tweets by @BTinnsikt

BT Innsikt @BTinnsikt

"Vi er like nådeløse mot hverandre som før". @UiB-prof. Siri Meyer om intimiseringen av det offentlige rommet. innsikt.bt.no/intimitetstyra...

8m

BT Innsikt @BTinnsikt

"Barn er ikkje foreldra sin eigedom" @UiB-professor Steinar Bøyum testar #barnevernet mot liberalismens far, John Stuart Mill. @stbo

28 Apr

BT Innsikt @BTinnsikt

Det er ikke bare å spise piller. For hvordan vet vi at de virker, spør @UiB-forsker Jobin Varughese. innsikt.bt.no/grav-dypt-sa-f...

27 Apr

BT Innsikt @BTinnsikt

Medfølelse er medfødt, skriver @UiB-professor Herne Sæverot innsikt.bt.no/er-jeg-min-bro...

21 Apr

BT Innsikt @BTinnsikt

Akademikere bruker en rekke triks for å få oss til å tro på det de skriver,

[Embed](#)[View on Twitter](#)